

1. Пирогов Н.И. Севастопольские письма и воспоминания. – М., 1950. – С.468-469.
2. Пирогов Н.И. Избр.пед.соч. – М., 1952. – С. 526
3. Там само. – С. 526.
4. Извлечение из письма Н.И. Пирогова, из Гельдейберга. – СПб., [Б.г.], – С.9-14.
5. ЦДІА України. – Ф.707. – Оп.25. – Спр.51. – Арк.12–13.
6. Извлечение из письма Н. И. Пирогова, из Гельдейберга. – С.17.
7. Пирогов Н.И. Избр.пед.соч. – М., 1985. – С. 412.
8. Там само. – С.537-538.
9. Пирогов Н.И. Избр.пед.соч. – М., 1952. – С. 400.
10. Там само. – С. 542.
11. Пирогов Н.И. Избр.пед.соч. – М., 1985. – С. 397.
12. Пирогов Н.И. Письма к сыну // Сборник отделения русского языка и словесности Российской академии наук. – 1917. – № 4. – Т.95. – С. 61.
13. Пирогов Н.И. Избр.пед.соч. – М., 1985. – С. 427.
14. Там само. – С.429.
15. Там само. – С.428.
16. Пирогов Н.И. Письма к сыну // Сборник отделения русского языка и словесности Российской академии наук. – 1917. – № 4. – Т. 95. – С. 8-9.
17. Пирогов Н.И. Севастопольские письма и воспитания. – М., 1950. – С.403.
18. Там само. – С.485.

*Пр'янковський Г.В.
Військовий гуманітарний інститут*

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМАТИКА КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Відомо, що боєздатність Збройних Сил великою, а іноді й вирішальним чином залежить від людського фактору, морального духу військовослужбовців. Тому одним із головних завдань будівництва та розвитку Збройних Сил України є опрацювання та надбання сучасних форм кадрової політики. Нині кадрова політика у Збройних Силах формується Президентом України

(як головнокомандуючим), виконавчою владою (Кабінетом Міністрів), провідними політичними силами (парламентською більшістю) і безпосередньо керівництвом Міністерства оборони [1]. Змістовні зміни у державному статусі України, у соціальній філософії нашого суспільства, що відбулися на початку 90-х років, вплинули, і не завжди позитивно, на пошук найдоцільніших напрямів удосконалення системи підбору, підготовки і розміщення військових кадрів [2].

Сучасні перспективи розвитку Збройних Сил потребують нових підходів щодо розміщення та службового руху військових кадрів. У недалекому минулому вважалося, що кадрові питання є одним із об'єктів психології військового управління. Військові науковці М.Д'яченко, Є.Осипенков, Л.Мерзляк та інші визначали підбір, службову перспективу як результати управлінської діяльності офіцера-керівника [3].

З бурхливим розвитком військової соціальної педагогіки, кадрові питання розглядаються і з боку соціально-педагогічних проблем. Важливе місце займає кадрова політика по відношенню до офіцерів, як представників військової еліти. Соціально-педагогічна проблематика, у даному випадку, збігається до трьох головних напрямів [4].

По-перше, кар'єра для військової людини, у більшості випадків, є елементом особистого розвитку військово-професійних і соціальних якостей. Завдання військової соціальної педагогіки відбиває таку педагогічну категорію у визначенні та виборі оптимальних соціально-педагогічних умов, які сприяють розвитку офіцера. У військовій соціальній педагогіці сформувалися два основних підходи класифікації цих умов: за завданнями сприяння та засобами розвитку [5, 6]. Вчені Е.Афонін, О.Разумцев розглядають соціально-педагогічні умови за такими завданнями сприяння кар'єрі офіцера:

– умови для самоосвіти офіцера (визначення соціально-педагогічних принципів, форм і методів оперативного самонавчання військовослужбовця, формування сприятливого соціального середовища серед військових фахівців). На даний момент з'явилися такі ефективні методи оперативного самонавчання як case-study (самопідготовка офіцера до конкретних ситуацій, яка апробована під час бойових дій в Афганістані і Чеч-

ні), а також метод ефективних комунікацій, який сприяє передачі передового досвіду серед військових спеціалістів;

– умови для самовиховання офіцера (соціально-педагогічні технології самоформування морально-бойових якостей, що відповідають вимогам до зайнятих службових посад); самозапобігання розповсюдженню антисоціальних явищ у армійському житті – тобто алкоголізму, наркоманії, хвороб, що передаються статевим шляхом, ВІЛ/СНІДУ, зміцнення особистої ідеології військової людини, її світогляду і активної життєвої позиції. На превеликий жаль, серед армійських проблем зайняли своє місце і такі нові як наркоманія і ВІЛ-інфекція [7]. Пропорційно приросту кількості ВІЛ-інфікованих у країні, епідемічний стан в українській армії щороку погіршується. Так, за період 1987-1995 рр. серед військовослужбовців було виявлено і взято під динамічний нагляд 15 ВІЛ-інфікованих осіб, за 1996 рік – 52 особи, за 1997 рік – 86, за 1998 рік – 61, за 1999 – 45. При епідемічному розслідуванні випадків ВІЛ-інфекції в армії було встановлено, що 80% обстежених до призову приймали наркотичні речовини шляхом ін'єкцій. Загостренню ситуації сприяють загальні наркологічні показники тільки у 1998 році через лікувальні заклади військового відомства та Міністерства охорони здоров'я пройшло понад 250 військовослужбовців, які приймали наркотики. Понад 5% із загальної кількості таких випадків припадає на офіцерів і курсантів – майбутньої військової еліти. Ці проблеми вийшли за межі медичних. Тому соціально-педагогічна профілактика, формування особистої вихованості офіцера є найефективнішими чинниками нейтралізації означених антисоціальних явищ, що негативно впливають на вирішення кадрових питань;

– умови для побудови особистого іміджу і, що має не мале значення для офіцерської кар'єри, іміджу військового підрозділу (частини), яким керує військовослужбовець.

Останні умови розглядаються на межі предмету військової соціальної педагогіки та нової комплексної наукової дисципліни – іміджеології. Іміджеологія (за вченим Г.Почепцовим) надає знання щодо закономірностей та шляхів формування іміджу офіцера (підрозділу), його особистої якісної ідентифікації в оцінці з боку вищестоящего командування і підлеглих [8].

Інший базовий підхід розглядає у своїх працях вчений Я.В.Подоляк, тобто, класифікацію умов за засобами і суб'єктами сприяння вирішенню кадрових питань:

– військовий колектив, використання його впливу на розвиток офіцера;

– роль сім'ї (родини) офіцера в його кар'єрі, особливості соціально-педагогічної роботи із конфліктуючими родинами військовослужбовців як негативним чинником службового росту офіцерів [9]. Крім означених суб'єктів існує вплив військових і цивільних засобів масової інформації на особистість офіцера з метою побудови ним кар'єри, формування певних кадрових стереотипів. За соціологічними опитуваннями, що проводилися Науковим центром (гуманітарних проблем) при Київському військовому гуманітарному інституті у 1997-1998 роках, майже 14% офіцерів визначили мас-медіа як головний чинник формування їх ставлення до службових перспектив. Звичайно, що й існують соціально-педагогічні механізми духовної діяльності релігійних та громадських інституцій і вони мають певний вплив на відношення офіцера до військової служби, у тому числі і до кар'єри.

По-друге, військова соціальна педагогіка вивчає питання, пов'язані із навчанням офіцера плануванню своєї кар'єри, формуванню кадрового соціального досвіду.

Згідно теорії вчених М.Вудкока і Д.Френсіса щодо стадій ділового (професійного) життя людини, кар'єру офіцера як менеджера можливо умовно поділити на етапи навчання або отримання освіти, включення у службову діяльність, отримання службового статусу і досягнення первинного успіху, професіоналізму, переоцінки соціальних і службових цінностей, фахової майстерності та реадаптації до цивільного життя у пенсійний період [10].

Часті зміни штатного розкладу у військових частинах Збройних Сил сформували у більшості представників офіцерського корпусу звички щодо недовгочасного прогнозування свого кар'єрного росту. Вміння визначати пріоритети особистого планування на перспективу є тою якістю офіцера, що допомагає йому оптимально побудувати свою кар'єру. Також актуальними є й питання планування офіцерської кар'єри викладачами і

ад'юнктами військових навчальних закладів освіти, так як у цьому випадку збігаються наукова, педагогічна і службова перспективи.

Соціально-економічна скрута стала причиною заміни у деяких офіцерів службової кар'єри на соціальну, тобто визначення пріоритетів не у пересуванні по службі, а у соціальному чиннику – місцю служби, яке певним чином позитивно впливає на соціальне забезпечення життя офіцера (наприклад, небажання переїзду з кращого за соціально-культурною інфраструктурою населеного пункту).

По-третє, важливе місце серед проблематики, пов'язаної із кар'єрою офіцера, посідає проблема соціальної справедливості при вирішенні кадрових питань. Антисоціальні явища, як корупція і протекціонізм, негативно впливають на мотиваційну основу офіцерського корпусу Збройних Сил України зразка 2000 року. Військова соціальна педагогіка, як одна з базових дисциплін для військово-соціальної роботи, вже має певні напрями наукових досліджень у цій галузі. З'ясовуються чинники сучасної соціально-педагогічної ситуації, що сприяють існуванню антисоціальних явищ в армійських (флотських) структурах, та шляхи їх нейтралізації. Більшість соціально-педагогічних аспектів, що пов'язані із кар'єрою офіцера, мають несформований науково-теоретичний вигляд. Фактура поки що не стала повністю науковою. Але актуальність проблем вимагає швидкого їх розв'язання. А для цього, в свою чергу, необхідно організувати підготовку військових фахівців за проблематикою саморозвитку особистості військовослужбовця, планування кар'єри та використання соціально-педагогічних технологій запобігання розповсюдженню антисоціальних явищ, що негативно впливають на вирішення кадрових питань, формування військової еліти.

Література

1. Радецький В. Збройні Сили України – боєздатний, керований організм // Військо України. – 1993. – № 12. – С.14.
2. Матюх М. Оборонна структура України // Військо України. – 1998.- № 7-8. – С.4.
3. Дьяченко М.И., Осипенков Е.Ф., Мерзляк Л.Е. Психолого-педагогические основы деятельности командира. – М.: Воениздат, 1977. – С.118-120.

4. Социальная педагогика: курс лекций / Под общ. ред. М.А.Галагузовой. – М.: Владос, 2000. – С.41.
5. Афонін Е. Становлення Збройних Сил України: соціальні та соціально-психологічні проблеми. – К.: Інтерграфік, 1994. – С.147.
6. Разумцев О. Соціальні аспекти реформування армії: духовний стан українських офіцерів // Національна безпека і оборона. – 2000.- № 3. – С.42-43.
7. Суржик О. Серед ВІЛ-інфікованих не лише цивільні // СНІД. СПИД. – 1998. – №5. – С.21.
8. Почепцов Г. Имиджеология. – К.: Изд-во МАУП, 1998. – С.106-108.
9. Подоляк Я.В. Личность и коллектив: психология военного управления. – М.: Воениздат, 1989. – С.32-33.
10. Вудкок М., Френсис Д. Раскрепощенный менеджер: для руководителя – практика. – М.: Дело, 1994. – С.132.

*Руденко М.В.
Військовий гуманітарний інститут
Національної академії оборони України*

АНАЛІЗ ТЕОРЕТИЧНИХ ПІДХОДІВ ЩОДО РОЛЕЙ І ФУНКЦІЙ ОФІЦЕРА ЯК КЕРІВНИКА

У сучасних умовах будівництва та розвитку Збройних Сил України в загальній системі військового управління більш актуальною постає проблема підвищення ефективності управлінської діяльності офіцера як військового керівника.

Аналіз накопиченого досвіду у військах показує, що успішне вирішення завдань, які стоять перед Збройними Силами, значною мірою залежить від успішної роботи офіцера-керівника, від ефективності його управлінської діяльності.

Оцінка ефективності управлінської діяльності передбачає визначення критеріїв управлінської діяльності офіцера. Мова йде про педагогічні кри-